

คำวินิจฉัยของ นายสุธี สุทธิสมบูรณ์ ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

ที่ ๑๖-๑๗/๒๕๕๕

วันที่ ๗ กันยายน ๒๕๕๕

เรื่อง พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

ศาลอาญากรุงเทพใต้ และศาลฎีกา ส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์) รวมสองคำร้อง ขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

ข้อเท็จจริงตามคำร้อง โดยสรุป

คำร้องที่หนึ่ง พนักงานอัยการ เป็นโจทก์ หม่อมราชวงศ์จตุมงคล โสณกุล เป็นโจทก์ร่วม ฟ้องบริษัท แมเนเจอร์ มีเดีย กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) โดยนายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ เป็นจำเลยที่หนึ่งในฐานะเจ้าของหนังสือพิมพ์รายวันชื่อ “ผู้จัดการ” และนายตุลย์ ศิริกุลพิพัฒน์ เป็นจำเลยที่สอง ในฐานะเป็นบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์รายวัน “ผู้จัดการ” ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ คดีหมายเลขคำที่ ๘๗/๒๕๕๖ ในข้อหาหมิ่นประมาทด้วยการพิมพ์ข่าวดังกล่าว บทความ โดยการโฆษณาในหนังสือพิมพ์รายวันผู้จัดการ ฉบับวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๔ และฉบับวันที่ ๓๐ พฤษภาคม ๒๕๕๔ โดยผู้ใช้นามปากกาว่า “พายัพ วนาสวรรณ” ซึ่งยังไม่ได้ตัวมาในฟ้อง การกระทำของจำเลยดังกล่าว เป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๘ และมาตรา ๘๓ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓ มาตรา ๔ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ ขอให้ศาลพิจารณาคำพิพากษาลงโทษจำเลยตามกฎหมาย

จำเลยปฏิเสธฟ้องโจทก์ รายละเอียดนำเสนอต่อศาลชั้นพิจารณา

ศาลนัดอ่านคำพิพากษา วันที่ ๕ มีนาคม ๒๕๕๕

จำเลยยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ เนื่องจากบทบัญญัติของพระราชบัญญัติการพิมพ์ดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคลที่เป็นบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ และกรณีบรรณาธิการ

ไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์ แต่ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการด้วย โดยผลของกฎหมาย ทำให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะถูกจำกัด ทำให้บรรณาธิการเกิดความหวาดระแวงขาดความกล้าหาญที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงที่ประชาชนควรได้รับรู้ เพราะผู้เสียหายจะใช้สิทธิฟ้องคดีขอให้ลงโทษเพียงแต่บรรณาธิการผู้เดียว โดยไม่ประสงค์เอาผิดผู้ประพันธ์

คำร้องที่สอง นายชวน หลีกภัย เป็นโจทก์ฟ้องนายคุณย์ ศิริกุลพิพัฒน์ จำเลยที่หนึ่ง ในฐานะบรรณาธิการ ผู้พิมพ์ และผู้โฆษณา หนังสือพิมพ์รายวันผู้จัดการ นายสนธิ ลิ้มทองกุล จำเลยที่สอง ในฐานะนักหนังสือพิมพ์ เจ้าของ และผู้ก่อตั้งหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน และเป็นผู้เขียนบทความในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน โดยใช้นามปากกาว่า “พายัพ วนาสวรรณ” และนามปากกา “เซียงเส้าหลง” ต่อศาลอาญากรุงเทพใต้ คดีหมายเลขดำที่ ๑๓๒๐๖/๒๕๕๕ ในข้อหาหมิ่นประมาทใส่ความโจทก์ ในหนังสือพิมพ์ผู้จัดการรายวัน ฉบับลงวันที่ ๑๕ กันยายน ๒๕๕๕ การกระทำของจำเลยเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ มาตรา ๕๘ มาตรา ๓๒๖ มาตรา ๓๒๘ และมาตรา ๓๓๒ พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ ๑๑) พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓ และมาตรา ๔ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ขอให้ศาลพิจารณาคดีพิพากษาลงโทษจำเลยตามกฎหมาย

ก่อนได้สวนมูลฟ้อง โจทก์ขอถอนฟ้องจำเลยที่สอง ศาลชั้นต้นอนุญาต

ศาลชั้นต้นพิพากษาว่า จำเลยที่หนึ่งมีความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๒๘ ประกอบพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ จำคุก ๔ เดือน ให้จำเลยที่หนึ่งโฆษณาคำพิพากษาในหนังสือพิมพ์รายวัน รวม ๕ ฉบับ เป็นเวลาติดต่อกัน ๓ วัน โดยให้จำเลยที่หนึ่งเป็นผู้ชำระค่าโฆษณา

จำเลยที่หนึ่ง อุทธรณ์

ศาลอุทธรณ์พิพากษาแก้เป็นว่า ให้ลงโทษปรับจำเลยที่หนึ่ง เป็นเงิน ๔๐,๐๐๐ บาท อีกสถานหนึ่งโทษจำคุกของจำเลยที่หนึ่งให้รอการลงโทษไว้ มีกำหนดหนึ่งปี ไม่ชำระค่าปรับให้จัดการตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๒๕ และมาตรา ๓๐ นอกจากนี้แก้ไขให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลชั้นต้น

จำเลยที่หนึ่งยื่นฎีกา และยื่นคำร้องขอให้ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาวินิจฉัย ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ กรณีพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ เนื่องจากจำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์

และบรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์ แต่ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการด้วย ทำให้บรรณาธิการเกิดความระแวงขาดความกล้าหาญที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงที่ประชาชนควรได้รับรู้ เพราะผู้เสียหายจะใช้สิทธิฟ้องคดีขอให้ลงโทษแต่บรรณาธิการ โดยไม่ประสงค์เอาผิดผู้ประพันธ์

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติ เมื่อวันที่ ๒๐ ตุลาคม ๒๕๕๔ ให้รับคำร้องที่หนึ่งไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ และให้ผู้ร้องชี้แจงและแสดงความคิดเห็นต่อที่ประชุมศาลรัฐธรรมนูญตามรายชื่อที่ผู้ร้องเสนอ ในวันพฤหัสบดีที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ และเชิญผู้รักษาการตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ และผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุดร่วมชี้แจงต่อที่ประชุมศาลรัฐธรรมนูญ ในวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๔

ศาลรัฐธรรมนูญมีมติ เมื่อวันที่ ๓ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ให้รับคำร้องที่สองไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๖๔ และให้ร่วมพิจารณาวินิจฉัยคำร้องที่หนึ่งและคำร้องที่สองไว้ด้วยกัน เนื่องจากทั้งสองคำร้องมีประเด็นข้อโต้แย้งบทบัญญัติของกฎหมาย ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญเป็นประเด็นและเหตุผลอย่างเดียวกัน

ศาลรัฐธรรมนูญรับฟังคำชี้แจงและแสดงความคิดเห็นของพยาน เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๔ ตามที่ผู้ร้องเสนอ ประกอบด้วย

๑. นายศุภชัย ศิริกุลพิพัฒน์ ผู้ร้อง

๒. นายเดชอุดม ไกรฤทธิ นายกสภานายความ และที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิของสภาการหนังสือพิมพ์

๓. นายบุญเลิศ กษายุทธเดช อดีตสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ

๔. นายบรรเจ็ด สิงคะเนติ อาจารย์คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ศาลรัฐธรรมนูญรับฟังคำชี้แจงและแสดงความคิดเห็นของพลตำรวจตรี อรรถชัย เกิดมงคล ผู้บังคับการ กองบังคับการอำนาจการ กองบัญชาการตำรวจสันติบาล และพันตำรวจโท สุทธิพงษ์ แจ็งอริวงษ์ รองผู้บังคับการ ฝ่ายอำนาจการ ๔ กองบังคับการอำนาจการ กองบัญชาการตำรวจสันติบาล เกี่ยวกับประเด็นพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่ เมื่อวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๕๔

สำนักงานอัยการสูงสุดส่งความเห็นเป็นเอกสารต่อศาลรัฐธรรมนูญ และแจ้งว่าไม่ประสงค์จะส่งผู้แทนร่วมชี้แจงต่อที่ประชุมศาลรัฐธรรมนูญ

สาระสำคัญคำชี้แจงและแสดงความเห็นของพยาน เมื่อวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ และวันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๔๘ ปรากฏในคำวินิจฉัยกลางแล้ว

โดยที่คำร้องที่หนึ่งและคำร้องที่สอง จำเลยโต้แย้งเฉพาะบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ต้องรับผิดชอบเป็นตัวละคร จึงมีประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย คือ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ หรือไม่

รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑ บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๓๕ “บุคคลย่อมมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น

การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่งจะกระทำมิได้ เว้นแต่โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน หรือเพื่อป้องกันหรือระงับความเสื่อมทรามทางจิตใจหรือสุขภาพของประชาชน

การตั้งปิดโรงพิมพ์ สถานีวิทยุกระจายเสียง หรือสถานีวิทยุโทรทัศน์ เพื่อลดรอนเสรีภาพตามมาตรานี้ จะกระทำมิได้

การให้นำข่าวหรือบทความไปให้เจ้าหน้าที่ตรวจก่อนนำไปโฆษณาในหนังสือพิมพ์ สิ่งพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะกระทำในระหว่างเวลาที่ประเทศอยู่ในภาวะการสงครามหรือการรบ แต่ทั้งนี้จะต้องกระทำโดยอาศัยอำนาจบทบัญญัติแห่งกฎหมาย ซึ่งได้ตราขึ้นตามความในวรรคสอง

เจ้าของกิจการหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นต้องเป็นบุคคลสัญชาติไทย ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ

การให้เงินหรือทรัพย์สินอย่างอื่นอุดหนุนหนังสือพิมพ์หรือสื่อมวลชนอื่นของเอกชน รัฐจะกระทำมิได้”

มาตรา ๔๑ “พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์ วิทยุกระจายเสียง หรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ตกอยู่ภายใต้อำนาจของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ หรือเจ้าของกิจการนั้น แต่ต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ

ข้าราชการ พนักงาน หรือลูกจ้างของหน่วยราชการ หน่วยงานของรัฐ หรือรัฐวิสาหกิจ ในกิจการวิฤกษ์กระจายเสียงหรือวิทยุโทรทัศน์ ย่อมมีเสรีภาพเช่นเดียวกับพนักงานหรือลูกจ้างของ เอกชนตามวรรคหนึ่ง”

พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ บัญญัติไว้ ดังนี้

มาตรา ๔๘ “เมื่อมีความผิดนอกจากที่ระบุไว้ในพระราชบัญญัตินี้เกิดขึ้นด้วยการโฆษณาสิ่งพิมพ์ นอกจากหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ซึ่งตั้งใจให้โฆษณาบทประพันธ์นั้นต้องรับผิดชอบเป็นตุ๊กการ ถ้าผู้ประพันธ์ ไม่ต้องรับผิดชอบหรือไม่ได้ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตุ๊กการ

ในกรณีแห่งหนังสือพิมพ์ ผู้ประพันธ์ และบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตุ๊กการ และถ้าไม่ได้ ตัวผู้ประพันธ์ ก็ให้เอาโทษแก่ผู้พิมพ์เป็นตุ๊กการด้วย”

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง รับรองเสรีภาพของบุคคลในการ แสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่น และ รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง การจำกัดเสรีภาพตามวรรคหนึ่ง จะกระทำมิได้ เว้นแต่ โดยอาศัยอำนาจ ตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัวหรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น... นอกจากนั้น รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า สิทธิของบุคคลในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว ย่อมได้รับความคุ้มครอง และรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ วรรคสอง บัญญัติว่า การกล่าวหรือไขข่าวแพร่หลาย ซึ่งข้อความหรือภาพไม่ว่าด้วยวิธีใดไปยังสาธารณชน อันเป็นการละเมิดหรือกระทบถึงสิทธิของบุคคล ในครอบครัว เกียรติยศ ชื่อเสียง หรือความเป็นอยู่ส่วนตัว จะกระทำมิได้ เว้นแต่กรณีที่เป็นประโยชน์ ต่อสาธารณชน บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว จะเห็นได้ว่า การจำกัดเสรีภาพของบุคคลในการ แสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นสามารถ กระทำได้ โดยอาศัยอำนาจของกฎหมายเฉพาะตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง บัญญัติไว้ ส่วนรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคอื่น ๆ ไม่เกี่ยวกับประเด็นที่จำเลยโต้แย้ง จึงไม่มี ประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัย บทบัญญัติมาตรา ๔๘ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคอื่น ๆ สำหรับพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง กรณีบรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตุ๊กการ ประเด็นที่จำเลยโต้แย้ง คือ ความรับผิดชอบ ของบรรณาธิการในฐานะตุ๊กการ กรณีบรรณาธิการมิได้เป็นผู้ประพันธ์ ทำให้เสรีภาพในการแสดง

คิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อสาธารณะถูกจำกัด บรรณาธิการเกิดความหวาดระแวง ขาดความกล้าหาญที่จะนำเสนอข้อเท็จจริงที่ประชาชนควรได้รับรู้ เพราะผู้เสียหายจะใช้สิทธิฟ้องคดีขอให้ลงโทษบรรณาธิการผู้เดียว โดยไม่ประสงค์เอาผิดผู้ประพันธ์ ซึ่งเป็นการจำกัดเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ ประเด็นนี้ เห็นว่า มาตรา ๔๘ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ จำเลยโต้แย้ง เฉพาะบรรณาธิการต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการ ทั้งที่มีได้เป็นผู้ประพันธ์ แต่มีโต้แย้งผู้ประพันธ์หรือผู้พิมพ์ต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการ จึงไม่มีประเด็นที่ต้องพิจารณาว่า ผู้ประพันธ์และผู้พิมพ์ต้องรับผิดชอบในฐานะตัวการด้วยหรือไม่ ความรับผิดชอบของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ในฐานะตัวการ ในเบื้องต้นควรพิจารณาเกี่ยวกับหน้าที่ความรับผิดชอบของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ซึ่งความเข้าใจของประชาชนทั่วไปคือ บุคคลที่ต้องรับผิดชอบข้อเขียน บทความ หรือบทประพันธ์ที่ลงพิมพ์ ในหนังสือพิมพ์นั้น ๆ และเมื่อพิจารณาความหมายในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน บรรณาธิการ หมายถึง ผู้จัดเลือกเฟ้นรวบรวม ปรับปรุง และรับผิดชอบเรื่องลงพิมพ์ และความหมายในพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ หรือร่างพระราชบัญญัติจัดแจ้งการพิมพ์ พ.ศ. ที่จะใช้แทนพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ได้กำหนดคำจำกัดความคำว่า “บรรณาธิการ” ไว้เหมือนกัน คือ “บุคคลซึ่งรับผิดชอบในการจัดทำ ตรวจแก้ คัดเลือก หรือควบคุมบทประพันธ์ หรือสิ่งอื่นในหนังสือพิมพ์” ตามคำจำกัดความและความหมายของคำว่า “บรรณาธิการ” ดังกล่าว จะเห็นได้ว่าบรรณาธิการเป็นผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบบทประพันธ์หรือบทความที่ลงพิมพ์ในหนังสือพิมพ์นั้น ๆ บรรณาธิการย่อมไม่สามารถปฏิเสธความรับผิดชอบเกี่ยวกับข้อความหรือบทความในหนังสือพิมพ์ได้เลยด้วยเหตุนี้ ความรับผิดชอบของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ ในฐานะตัวการ จึงเหมาะสมกับหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย เมื่อพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ วรรคสอง บัญญัติให้บรรณาธิการรับผิดชอบเป็นตัวการ ความรับผิดชอบของบรรณาธิการดังกล่าว จึงเหมาะสมกับหน้าที่ที่ต้องปฏิบัติ และเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๒ ที่บัญญัติว่า “บุคคลจะไม่ต้องรับโทษอาญาเว้นแต่จะได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่กระทำนั้น บัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้...”

ข้อโต้แย้งของจำเลย กรณีบรรณาธิการไม่ได้เป็นผู้ประพันธ์ แต่ต้องรับผิดชอบเป็นตัวการด้วย เห็นว่า จำเลยได้รับความคุ้มครองตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๓๓๐ ที่บัญญัติว่า “ในกรณีหมิ่นประมาท ถ้าผู้ถูกหาว่ากระทำความผิดพิสูจน์ได้ว่าข้อที่หาว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้นเป็นความจริงผู้นั้นไม่ต้องรับโทษ แต่ห้ามไม่ให้พิสูจน์ ถ้าข้อหาที่ว่าเป็นหมิ่นประมาทนั้น เป็นการใส่ความในเรื่องส่วนตัว

และการพิสูจน์จะไม่เป็นประโยชน์แก่ประชาชน” ซึ่งต่างไปจากกรณีบรรณาธิการไม่ต้องรับผิดชอบหรือบทความในหนังสือพิมพ์ และหาผู้รับผิดชอบไม่ได้ ย่อมทำให้เกิดช่องว่างและมีการใช้หนังสือพิมพ์เป็นเครื่องมือในการหมิ่นประมาทผู้อื่น หรือกระทำความผิดโดยไม่มีผู้รับผิดชอบ เป็นผลให้ประชาชนไม่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ ซึ่งกระทบต่อประชาชนโดยทั่วไป นอกจากนั้น บทบัญญัติมาตรา ๔๘ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ อยู่ในเงื่อนไของรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง ซึ่งรัฐธรรมนูญมีข้อยกเว้นให้จำกัดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นได้ โดยอาศัยอำนาจตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายเฉพาะเพื่อรักษาความมั่นคงของรัฐ เพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง สิทธิในครอบครัว หรือความเป็นอยู่ส่วนตัวของบุคคลอื่น ฯ ทั้งนี้ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น การพูด การเขียน การพิมพ์ การโฆษณา และการสื่อความหมายโดยวิธีอื่นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคหนึ่ง เสรีภาพดังกล่าวต้องควบคู่ไปกับความรับผิดชอบ และความรับผิดชอบต่อบรรณาธิการในฐานะเป็นตัวการ เมื่อมีการกระทำความผิดโดยผู้ประพันธ์ไม่ว่าจะได้ตัวหรือไม่ได้ตัว ความรับผิดชอบของบรรณาธิการย่อมเป็นไปตามหลักเหตุผล เพราะหนังสือพิมพ์เป็นสื่อสารมวลชนที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชน ความสงบสุขของสังคม การให้ความรู้ ค่านิยม และทัศนคติแก่คนในประเทศ

แม้ว่าพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ประกาศใช้บังคับมานานแล้ว บทบัญญัติบางมาตราอาจไม่สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และมีกฎหมายอื่นที่ให้การคุ้มครองประชาชนก็ตาม แต่บทบัญญัติที่กำหนดให้บรรณาธิการต้องรับผิดชอบเป็นตัวการในกรณีของหนังสือพิมพ์นั้น เป็นไปตามหลักความรับผิดชอบทางอาญา และได้รับการยกเว้นตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ วรรคสอง เพราะเป็นกฎหมายเฉพาะเพื่อคุ้มครองสิทธิ เสรีภาพ เกียรติยศ ชื่อเสียง และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๔ บทบัญญัติมาตรา ๔๘ วรรคสอง ของพระราชบัญญัติการพิมพ์ ฯ จึงไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕

ส่วนกรณีรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑ วรรคหนึ่งและวรรคสอง ไม่มีประเด็นที่ให้สิทธิเสรีภาพของบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ไม่ต้องรับผิดชอบในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็น แต่กลับบัญญัติให้พนักงานหรือลูกจ้างของเอกชนที่ประกอบกิจการหนังสือพิมพ์มีเสรีภาพในการเสนอข่าวและแสดงความคิดเห็นภายใต้ข้อจำกัดตามรัฐธรรมนูญ และต้องไม่ขัดต่อจรรยาบรรณแห่งการประกอบวิชาชีพ พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๘๔ มาตรา ๔๘ จึงไม่มีประเด็นที่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๑

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๕๕๔
มาตรา ๔๘ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๓๕ และมาตรา ๔๑

นายสุธี สุทธิสมบูรณ์
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ